

HASAN HÜSEYİN TEZGEL ESKİL'İN HASAN HOCASI

ASUMAN YILMAZ

Babam, *Hasan Hüseyin Tezgel Eski* ve *Tosun Yaylası*'nda toplam yirmi altı yıl öğretmenlik yapmıştır. Bu süre dönemin koşullarında oldukça uzundur. Eğitim camiası ve halkla ilişkileri açısından önemli bir durumdur.

Hasan Hüseyin Tezgel Öğretmen, 1944 yılında Helvadere'de doğmuş. 1968'de Aksaray Lisesi'ni 1969'da annem Güllü Ermiş ile evlenmiştir. *Yuva ve Alayhan* köylerinde vekil öğretmen olarak çalışmıştır. Bu sırada, Ankara'da üniversitede okuyan arkadaşı Tahir Aracı'dan fark dersleri sınavına girilerek öğretmen olunabileceğini öğrenir. Tahir Aracı, *Hasanoğlu Öğretmen Okulu'ndan* ilgili kitapları alıp, vekil öğretmenlik yapan arkadaşına getirir. "Madem öğretmenlik yapıyorsun, fark dersleri ver, asil öğretmen olarak çalış" der. Babam, çok çalışır. Kitapları ezberler. Niğde öğretmen lisesinde fark

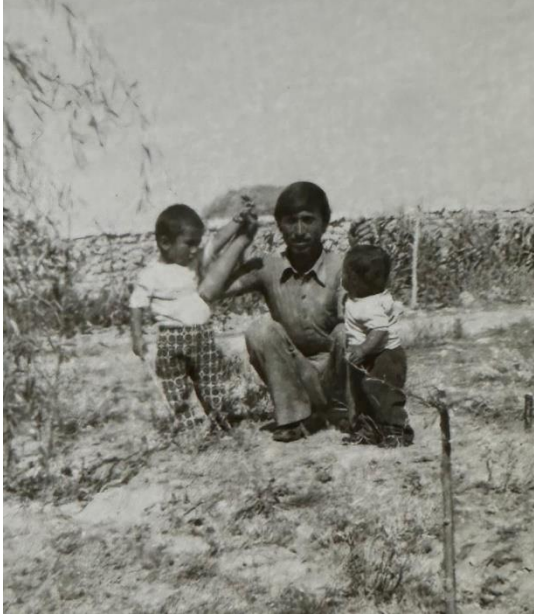
derslerini verip, 1970 yılında Helvadere'ye öğretmen olarak atanır. Aynı yıl ben doğmuşum. Babamın en sevdiği arkadaşı, Tahir aracı bana Asuman ismini verir.

1972 yılı sonbaharında, babamın tayini *Eski Kasabası'nın Tosun Yaylası'na* çıkar. Askerlik görevini orada öğretmen olarak tamamlar. Ailenin iki yaşında bir kızı Asuman ve iki haftalık bebeği Halil (Tansel) vardır. Ailesini Helvadere'deki evinde bırakıp, Eski'ye gelir. Eski'deki okul müdürü ve belediye başkanı ile görüşüp *Tosun Yaylası'na* geçer, Bir hafta köy halkı onu misafir eder. Hafta sonu ailesini getirmeye karar verir. Bir ev tutar. Cuma günü ders bitiminde yola çıkar. Gece Helvadere'ye ulaşır.

Pazar sabahı Hasan eniştesinin kamyonuna eşyalarını yükleyip ailece yola çıkarlar. Üç haftalık bebek, iki yaşında bir çocuk ve tam iyileşememiş bir eş ile zor bir yolculuk olur. *Tosun'a* varıp evin önünde durduklarında inip uzun uzun etrafa bakarlar. Dümdüz arazi üzerinde yetmiş seksen kerpiç ev öbek öbek yerleşmiştir. Sadece evler ağıllar ve insanlar vardır. Önceden hazırlanan eve girip yerleşirler. Burası bir oda bir girişten ibarettir. Tavanı kavak, duvarları kerpiç, boyası ciladır. (Sulandırılarak bezlerle duvara sürülen beyaz toprak)

Köy halkı evi temizlemiş ve cilalamıştır. Ev, okulun bitişiğinde caminin karşısındadır. Yakındaki boş bir ahıra tavuklarını yerleştirirler. Bir tane okul tulumbasının yanında bir tane de cami tulumbasının yanında salkım söğüt vardır. Başka ağaç yok, orman yok, su yok. Evlerin önünde yeşillik, çiçek bile yoktur. Sadece köy

dışındaki tarlalarda yeşil pancar yaprakları görülmektedir. Helvadere'de sırt sırta taş evler Hasan Dağı'nın eteğine yerleşir. Yollar eğimli ve virajlıdır. Birçok kaynak suyu mevcuttur. Kasabanın ortasında da bir göl ve akarsu vardır.

Su kaynaklarından biri yüksek duvarla çevrilmiş içine ocaklar kurulmuş. Herkes çamaşırını çoluk çocuğunu bu “*Esvap Pınarı*”nda yıkamaktadır. Önünde yer olan her ev ağaçlı, sebze, çiçeklidir. Sulak yerlerde meyve bahçeleri, susuz yerlerde üzüm bağları, dağda meşe koruluğu vardır. Bu yaylada bunların hiçbirisi yoktur. Aile için burası çok farklı, yeni ve yabancı bir yerdir. Ertesi günden itibaren köylüler bir bir hoş geldine gelirler. Mavileşmiş peynir ile kavun hediye getirirler. Onlarda yazdan kurulan turşulardan ikram ederler.

Annem, “*bunlar ne biçim insan, küflü peynir getirmişler. Eli boş gelseler daha iyiydi.*” diye şikayetlenince “*babam ; “bu peynir onların yanında en kıymetli yiyecektir, sakın atma*” diye cevap verir. Daha sonraları ikisi de bu peyniri ve onunla yapılan peynirli tereyağlı sıkımayı çok sevecekler sofralarından eksik etmeyeceklerdir. Komşularda turşuyu çok severler. Annemden turşu istemeye gelirler.

Kimi bir tas un, kimi yumurta alıp gelir. Annem Güllü Hanım, hiçbirini boş çevirmez ama üç büyük küp turşu bir haftada biter. Turşu konusu açılınca annem ; çevredeki pancar tarlalarını gösterip, “*şu yapraklardan alabilsek turşu kurardım.*” der. Bu sözü duyan **Çavuş**

Güden köyün yanındaki tarlayı gösterip “*yenge şu tarla benim, oluyorsa istediğin kadar getir turşunu kur*” der. Pancar sapı toplayıp turşu kurarlar. Annem, doğumdan sonra dinlenip sağlıklı beslenemediği için, birkaç gün sonra hastalanır. On gün kadar yatar.

Ziyarete gelen kayınpederi, **Halil Ağa**, annemin hasta olduğunu görünce çocuklarla gelinini alıp yola çıkar. Eski’ye at arabası ile gelirler. Dolmuşların hareket saati geçmiştir. Akşam bir kasabalı onları misafir eder. Ertesi gün de dolmuş yoktur. **Halil Ağa** gidip durumu belediye başkanına anlatır, yardım ister. Belediye başkanı kamyon ile Eşmekaya’ya gönderir. Konya- Aksaray otobüsleri ile Aksaray’a giderler. Ertesi gün gelini hastaneye yatar. Annem, on gün sonra kendi isteğiyle hastaneden çıkıp Helvadere’ye gider. Şubat tatilinde Hasan Hoca ile köye dönerler.

Komşular, geçmiş olsun ziyareti yaparlar. Bu kez de peynir, süt hediye getirilir. Pancar sapı turşusu pekmez yufka ikram edilir. Turşu ve küflü peynir ile başlayan komşuluk, dostluk ilişkileri çok uzun yıllar sürer. Babam emekli olup Helvadere’ye yerleştikten sonra da bu dostluk unutulmaz. Tosunlular için onlar “*Hasan Hoca*” ve “**Güllü Bacı**”dır artık. Yedisinden yetmişine herkes aynı şekilde hitap eder. Babam, köy halkıyla ilişkisini kuvvetli tutmak için çok çaba harcar. Sadece sınıfta değil sokakta, evde, bahçede de öğretmendir. Daima temsil ettiği kurumu dikkate alarak yaşar.

Küçük köy okulunda öğretmenlikle birlikte müdürlüğü de yürüten **Rahmi Bey** vardır, lojmanda oturmaktadır. **Rahmi Bey**’le babam, birbirlerinin, eleştirilerini olgunlukla kabul edip uyum içinde çalışırlar. Köyde, okulda ailece birbirlerini desteklerler. Bir süre sonra, **Rahmi Bey**, daha rahat bir eve taşınır. Bir sonraki yıl bir oğulları daha olur. “*Kıbrıs barış Harekati*”nı hatırlatsın diye adını **Barış** koymak isterler. **Çavuş Güden**, “*Hoca barıştan önce Rumların katlettiği Türkleri hatırlamak lazımdır*” diyerek çocuğun adının **Savaş** olmasını önerir. *Çocuğun adı Savaş olur.*

Hasan Hoca idealist genç bir öğretmendir. Evine gelenlerin getirdiği dışında hediye kabul etmez. Öğrencilerden bir şey istemez. Köyü iyice tanımıştır. Köy halkı, pancar, tahıl eker, koyun, inek besler. Köyde sebze meyve yetiştirilmez. Süt ve ürünleri

satılmaz. Temel olarak süt ve süt ürünleri, et, un ile beslenilir. Bakkal yoktur. Pazar kurulmaz. On-on beş günde bir çerçi (at arabalı gezgin satıcı) gelir. Genellikle un, yumurta, yün verilir; kuru soğan, pırasa, sabun, kibrit ve benzeri ihtiyaçlar alınır. Hasan Hoca, köyde meyve, sebze, yetiştirilsin ister. Amacı köylünün refahına katkıda bulunmaktır.

Çavuş Güden'le konuşur anlaşırlar. Bahar gelince onun tarlasının bir kenarına meyve fideleri dikerler. Tosun'da elma, armut, kayısı ilk kez dikilmiştir. Fideleri Helvadere'den getirmişlerdir. Tarlanın bir kısmına "Güllü Bacı" bahçe yapar. Biraz kavun karpuz da eker. Ama Hasan Hoca köyün içinde de yetiştirilsin ister. Boş bir ahırın avlusu için izin alır. Burası da ekilir. Bol gübreli toprak verimli olur. Çok iyi sebze yetişir. Ürün köyde paylaşılır. Sonraki yıllarda köy halkı da yavaş yavaş sebze yetiştirmeye, meyve fidesi dikmeye başlarlar.

"Güllü Bacı"yı evlerine çağırıp birlikte turşu kurarlar. Yaz tatilinde de köyde kalmaları köylülerle diyaloglarını kuvvetlendirir. 1975'te Rahmi Bey köyden ayrılır. **Hasan Hoca** müdürlüğe atanır. Lojmana taşınırlar. Okul bahçesinde tulumbanın yanına sebze bahçesi kurarlar. Güllü Bacı evin ihtiyacını karşılamak için **Hasan Hoca'dan** koyun almasını ister. Beş koyun alıp boş bir ahıra yerleştirirler. Kendi süt ihtiyaçlarını karşılarlar. Bir çift hindi ile başlayıp, elli-altmış hindilik bir sürü oluştururlar. Yumurta ihtiyaçlarını karşılarlar. Yaylaları denetleyen eğitim müfettişlerini evde misafir ederler. Kasabada otel, misafirhane yoktur.

1978'de Eski'l'e taşınırlar. Kasabanın doğusunda bir eve yerleşirler. Kapıda aynayla oynayan çocuklar aynayı etrafa yansıtınca "hocanın evinden kızıma ayna tutuluyor" dedikodusu yapılır. Halkla ilişkilerinde son derece hassas olan **Hasan Hoca** hemen çarşıya yakın yüksek duvarlı avlulu bir eve (*Şammaz'ın Ramazan'ın evi*) taşınır. Ev Kuran kursunun karşısındadır. Yazları çocukları kursa gönderir. Eski İlkokulu'nda (*bugün yerinde Cumhuriyet İlkokulu vardır*) müdür olarak görevlendirilmiştir. Sorun oluşturur düşüncesiyle çocuklarını Cumhuriyet İlkokulu'na kaydettirir.

Ülkede siyasi sıkıntılar başlamış, öğretmenleri de etkilemiştir. **Hasan Hoca** Cumhuriyet ilkelerine bağlıdır. Tarafsızlığını daima korumuş soranlara "ekmek partisindenim" cevabını vermiştir. Ne var ki tarafsız kalmak tüm sorunları çözmez. Bazı öğretmenler "Bize neden katılmıyorsun" diye tepki gösterirler. Ufak tefek şeyleri bahane edip çocuklarını döverler. Tarafsızlığını bozmaz. Okulun mutemetliğini de üstlenmiştir.

Her ay Aksaray'a gider. Öğretmen maaşlarını alıp gelir. Eski'l'de maaşları dağıtır. Artık siyasi sorunlara güvenlik sorunları da eklenmiştir. Öğretmenler rahatça şehirlerde gezemezler. 1980 yılı ağustos ayında maaş almaya gittiğinde tanıdık bir grup önünü keser. Hemen valiliğin arkasındadır oysa. "Karar verdin mi artık Hoca! Söyle bakalım kimlerdensin." diye sorarlar. "ekmek partisindenim" cevabını beğenmeyen grup Hoca'yı döverler. "Öyle ben tarafsızım deyip, elini kolunu sallayarak şehre gelip gitmek yok, sen de yerini alacaksın. Bir dahaki sefere böyle kolay kurtulamazsın. Kararını ver de gel." diyerek bırakıp giderler.

Kimseye bir şey anlatmaz. Ancak sonraki ay için çok korkmaktadır. Bir eylül sabahı tanıdık biri (Sarı usta) "Hoca sokağa çıkma yasağı var. Dikkat et" diye seslenince sebebini sorar. İhtilal olmuş yönetime askerler el koymuştur. Aybaşıda aynı grupla karşılaşmayacaktır artık. Derin bir "ohh" çeker. Ama kimse sebebini bilmez. Yıllar sonra anlaşılacaktır ki bu güvenlik sıkıntılarına ihtilal için "şartlar olgunlaşsın" diye izin verilmiştir.

O yılın kasım ayında ev sahibi ile anlaşamayınca evi taşır. Okul bahçesindeki eski okulun bir kısmı ondan önceki müdür tarafından lojman olarak kullanılmıştır. Burası iki küçük oda, İki büyük oda (muhtemelen iki sınıf, müdür ve öğretmen odaları.)ve geniş bir girişten oluşur. Arka kısımda depo ve kömürlük vardır. Bina eskimiş, yıkım kararı çıkmış, yeni okul yapılmıştır. Bu âtıl bina lojman, olarak kullanılmıştır. Aslında oturulamayacak durumdadır.

Küçük odaların tavanları ahşaptır. Tahtaların arasından güvercin gübresi dökülür. Kömürlükten fareler gelir. Duvar sıvaları dökülmüştür. Tavanı naylon kaplarlar. Babam, duvarı elleriyle sıvar. Ailesini eve yerleştirir.

1990 yılında belediye lojmanına taşınana kadar burada otururlar. Bahçenin bir köşesinde ağaçlık bir bölüm vardır. Orayı çok severler. **Hasan Hoca** ağaçların diplerini açar, sular, bahar geldiğinde budar, Öğleden sonra çayını orada içer. Ailece vakitlerinin çoğunu orada geçirirler. İyi havalarda yemeklerini taşıyıp orada yerler.

Tahir Aracı Hasan Hüseyin Tezgel

Güllü Bacı avlunun eve yakın köşesini bahçe yapar. Halk “burada bir şey büyümmez, boşuna ayrıkla uğraşma” der, vazgeçmez. Ayrıkları temizler. Bahçeyi eker. Çatıdan güvercin gübresi indirip bahçeyi gübreler. Çok verimli bir bahçesi olur. Tosun’dan sonra Eski’de de emek verince o çorak topraklarda sebze yetiştirilmiştir. Gene ürünler bol bol dağıtılır. Eve gelen herkese turşu ikram edilir. Malzemesini getirenlere turşu kurulur. Sebze tohumları isteyenlere verilir. Nasıl yetişeceği anlatılır.

Eşiyle birlikte Eski’in bir parçası olurlar. Diğer devlet memurları ve kasaba ileri gelenleriyle kuvvetli bir iletişimi vardı.

Yaylalarda çalışan öğretmenlere, ilk kez öğretmenliğe başlayanlara, uzak şehirlerden gelenlere destek olur. Evinde misafir edip, ev kiralamalarına yardımcı olur. Babam, vatan sevgisiyle dolu bir eğitimciydi. Disiplinliydi. Biraz sert bir öğretmendi. Kendi kasabasından çok farklı bu kasabada halk için elinden geleni hiç sakınmadan yaptı. Halk da onu korudu kolladı. Eski halkı ile iyi ilişkiler kurmuştu. Birbirlerine karşı saygı ve sevgi beslediler.

*Bildiklerini gördüklerini karşılıklı olarak paylaştılar. **Hasan Hoca** yirmi altı yıl Eski’ye hizmet etti. 1998 yılında emekli olup Helvadere’ye taşındı. O zamana kadar Eski İlkokulu’nun müdürlüğünü yürüttü. Birçok öğrencisinin çocuğu da öğrencisi oldu. Çocuklarını büyük bir güvenle öğretmenlerine emanet ettiler. 2009 yılında hakkın rahmetine kavuştu. **Hasan Hoca ve Güllü Bacı** Eski halkının büyük bir kısmı ile bir şekilde karşılaşmıştı. Kimi onu uzaktan görmüş, kimiyle aynı sofrayı paylaşmıştı. Kimi çok sevmiş, kimi hoşlanmamıştı. Ama bu uzun sürede Eski halkının hatıralarının bir parçası olmuşlardı...*

